

TOHI FAKAMATALA HUHU TA'OFI 'O E MAHAKI PIPIHI

Huhu Ta'ofi 'o e Mahaki Pipihi ko e HPV (Papilomavailasi 'o e fa'ahinga 'o e Tangatá): Ko e Me'a 'oku fiema'u Ke Ke 'Ilo Ki Ai

Many Vaccine Information Statements are available in Spanish and other languages. See www.immunize.org/vis
'Oku Lahi 'a e Ngaahi Tohi Fakamatala Ki He Huhu Ta'ofi 'o e ngaahi Mahaki Pipihi 'e ma'u 'i he Lea Faka-Sepeni mo e ngaahi lea kehé. Sio ki he www.immunize.org/vis

1 Ko e hā e 'uhinga e me'a 'oku 'ai ai ke ke huhú?

Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko e HPV 'oku ne ta'ofi 'a e uesia ko ia 'a e mo'uí 'e he fa'ahinga kalasi papilomavailasi 'o e fa'ahinga 'o e tangatá (HPV) 'a ē 'oku nau felāve'i mo e ngaahi kanisā, 'o kau ai 'a e:

- **kanisā 'o e taunga fanaú** 'i he kakai fefiné,
- **ngaahi kanisā 'i he kongā ki tu'a 'o e taunga fanaú** 'i he kakai fefiné,
- **kanisā 'i he 'alu'anga ki tu'a 'o e tu'umama'ó** 'i he kakai fefiné mo e kakai tangatá,
- **kanisā 'i he fo'i mongá** 'i he kakai fefiné mo e kakai tangatá, mo e
- **kanisā 'i he fakatangatá** 'i he kakai tangatá.

Tānaki atu ki ai, ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko ia ko e HPV 'oku ne ta'ofi 'e ia 'a e uesia ko ia 'e he ngaahi kalasi kehekehe 'o e HPV 'a ē 'oku nau fakatupu 'a e **ngaahi hangatamaki 'i he kongā ki tu'a 'o e taunga fanaú** 'i he fakatou'osi 'a e kakai fefiné mo e kakai tangatá.

'I he U.S., 'oku fakafuofua ki he kakai fefine 'e toko 12,000 'oku nau mo'ua 'i he kanisā 'o e taunga fanaú 'i he ta'u kotoa pē, pea 'oku fakafuofua ki he kakai fefine 'e toko 4,000 'oku nau mate mei ai. 'Oku malava pē ke hanga 'e he huhu ta'ofi mahaki pipihi ko ia ko e HPV 'o ta'ota'ofi 'a e kongā lahi 'o e kanisā 'o e taunga fanaú.

Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi 'oku 'ikai ko ha fetongi ia 'o e sivi ki he kanisā 'o e taunga fanaú. 'Oku 'ikai foki ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ia ko 'enī te ne lava ke ta'ofi 'a e ngaahi kalasi kehekehe 'o e HPV 'a ē ko ē 'oku nau fakatupu 'a e kanisā 'o e taunga fanaú. 'Oku totonu ke kei tauhi ma'upé 'e he kakai fefiné 'a 'enau ngaahi sivi kanisāá (Pap).

'Oku fa'a anga maheni 'a e tupu 'a e HPV mei he fetu'utaki fakaepo'ulí pea 'oku malava ke uesia 'a e kakai tokolahi 'I ha fa'ahinga taimi pé 'i he 'enau mo'uí. 'Oku fakafuofua ki he kakai 'Amelika 'e toko 14 miliona, 'o kau ai 'a e ta'u hongofulu tupu, 'oku uesia kinautolu 'i he ta'u kotoa pē. Ko e kongā lahi 'o e ngaahi mahaki pipihi ni 'e mole atu fakaenatula pe, pea 'ikai ke nau fakatupu ha ng palopalema fakatu'utāmaki. Ka 'oku lauiafe 'a e kakai fefine mo e kakai tangata 'oku nau ma'u 'a e kanisā mo e ngaahi mahaki kehé mei he HPV.

2 Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko ia ko e HPV

Ko e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko ia ko e HPV 'oku 'osi fakapaasi ia 'e he FDA pea 'oku fokotu'u mai ia 'e he CDC ke fakatou ngaue'aki 'e he kakai fefiné mo e kakai tangatá. 'Oku anga maheni 'a hono fakahoko 'a e me'a ni 'i he vaha'a ta'u 11 mo e 12 ka 'oku malava pe ke fakahoko ia 'o kamata mei he ta'u 9 'o faai ai ki he ta'u 26.

'Oku totonu ke huhu ta'ofi HPV 'a e toko lahi mei he ta'u 9 ki he 14 'o taki tousi 'e 2 ka e māvahevahe 'aki 'a e mahina 'e 6 ki he 12. Ko e kakai ko ia 'oku fai 'a honau huhu ta'ofi mahaki pipihi HPV 'i honau ta'u 15 pe motu'a angé 'oku totonu ke

fai 'a honau huhú 'i ha tousi 'e 3 'a ia ko e tousi hono 2 ke fai ia 'i ha hili 'a e mahina 'e 1 ki he 2 mei he 'uluaki tousi pea tousi hono tolu ke fakahoko ia 'i ha hili ha māhina 'e 6 mei he 'uluaki tousi. 'Oku 'i ai pē 'a e ngaahi me'a makehe ki he ngaahi ta'u kuo fai atu 'a honau ngaahi fokotu'ú. 'E lava pē ke 'oatu kiate koe ha ngaahi fakamatala 'oku toe lahi angé 'e he tokotaha 'oku ne ngāue fakafaito'o atu kiate koé.

3 'Oku 'i ai 'a e fa'ahinga kakai 'oku 'ikai ke totonu ia ke nau ma'u 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi ko 'enī

- Kapau kuo 'I ai ha taha kuo hoko kiate ia ha 'alesiki mātu'aki fakatu'utāmaki 'aupito ki he tousi ko ia 'o e huhu ta'ofi mahaki pipihi HPV pea 'oku totonu ke 'oua na'a toe 'oange ki ai ha tousi.
- Ka 'iloange kuo 'i ai ha tokotaha kuo 'osi 'i ai ha'ane 'alesi mātu'aki fakatu'utāmaki 'aupito ki ha fa'ahinga kongā pē 'o e huhu ta'ofi mahaki pipihi HPV pea 'oku totonu ke 'oua 'e fakahoko 'a e huhu ni ia kiate ia.

Tala ange ki ho'o toketaá 'o kapau 'oku 'i ai ha'o ngaahi 'alesi'oku ke 'ilo ki ai, 'o kau ai 'a e 'alesi fakatu'utāmaki 'aupito ki he 'isité.

- 'Oku 'ikai ke taau ke fakahoko ki he kakai fefine feitama 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi HPV. Kapau leva 'oku ke 'ilo'i hifo na'a ke feitama 'i he taimi ko ia na'e huhu ai koé, 'oku 'ikai ke 'i ai ha 'uhinga ia ke ke fakatu'atamaki ai ki ha palopalema 'e hoko kiate koe pea mo ho'o tamá. Kapau 'oku 'i ai ha fefine pé, 'oku ne toki 'ilo'i na'e feitama he taimi na'e huhu ta'ofi HPV ai ia pea 'oku tapou mo fale'i atu heni ke ke fetu'utaki ki he fai'anga lēsisita 'o e kautaha na'a nau ngaohi 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi HPV ki hono huhu ia lolotonga 'ene feitama, 'i he fika telefoni ko e 1-800-986-8999. 'E malava pē ke huhu 'a e kakai fefine ko ia 'oku nau fakahuhu pepeé.
- Kapau 'oku ke mo'ua 'i ha ki'i puke ma'ama'a pē, hangē ko e ki'i momoko, 'e malava pē ke huhu koe ia he 'aho ni. Kapau leva 'oku ki'i lalilahi pe lahi 'aupito ho puke, 'e fakapotopoto ange ke ke tatali ka e 'oua ke ke sai. 'E malava pe ke fale'i koe 'e ho'o toketaá.

4 Fakatu'utāmaki 'o e uesia 'a e sino 'e he huhu ta'ofi 'o e mahaki pipihi

'Oku 'I ai 'a e faingamalie ke hoko e ngaahi uesia fakatafa'aki mei ha fa'ahinga faito'o pé, kau ai 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi. Ko e anga maheni ki he ngaahi me'a ni 'oku tō ma'ama'a pē pea toe vave pe 'enau puli atū, kā 'e ala hoko pe ha uesia fakatu'utamaki 'aupito.

Ko e konga lahi 'o e kakai 'a e 'oku nau huhu ta'ofi mahaki pipihi HPV 'oku 'ikai ke 'i ai ha'anau ngaahi palopalema fakatu'utamaki ia 'a nautolu mo e huhu ni.

Ko e ngaahi palopalema ma'ama'a pe lahilahi pe 'eni 'oku ala hoko hili 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi HPV:

- Ko e ngaahi faka'ilonga pe uesia 'i he uma ko ia na'e fai ai 'a e huhu:
 - Mamahi (fakafuofua ki he toko 9 mei he toko 10 kotoa pe)
 - Kula pe pupula (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 3 kotoa pe)
- Mofi:
 - Ma'ama'a pe (100°F) (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 10 kotoa pe)
 - Lahilahi pe (102°F) (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 65 kotoa pe)
- Ngaahi palopalema kehé:
 - Ngangau e 'ulu (fakafuofua ki he toko 1 mei he toko 3 kotoa pe)

Ko e ngaahi palopalema 'eni 'e ala hoko hili ha fa'ahinga huhu ta'ofi mahaki pipihi:

- 'Oku fa'a pongia 'a e kakai 'e ni'ihii hili hano fai ha ngaue fakafaito' o kiate kinautolu, kau ai pe mo e huhu ta'ofi mahaki pipihi. 'E tokoni ke ta'ofi ha' o pongia pe lavelavea tupu mei ha' o to, kapau te ke tangutu ki lalo pe tokoto ha miniti nai 'e 15. Tala ange ki ho' o toketa kapau 'oku ke ongo' i ninimo, pe hangē 'oku fetō'aki ho' o vakai, pea kiki' ho telingá.
- 'Oku felāngaaki lahi e uma 'o e kakai 'e ni'ihii pea 'ikai fa'a ue' i 'a e uma na'e fai ai honau huhū. Ko e me'a ni 'oku tātaitaha pē 'a 'ene hoko.
- 'E malava pē ke hoko ha fa'ahinga uesia ki ho sino pe 'alēsiki mei ha fa'ahinga faito' o pē. Ko e ngaahi kanongatāmaki pehe ní mei ha huhu ta'ofi 'o ha mahaki pipihi 'oku tātaitaha pē 'ene hoko, 'a ia 'oku 'esitimetii ki he 1 'i he fo'i huhu 'e miliona kotoa pē, pea 'oku malava pē ke hoko ha ngahi miniti si' i ki ha ngaahi houa 'i ha hili 'a e huhu.

Hangee ko ha fa'ahinga faito' o pē, 'oku si' i 'aupito ha faingamaie ke fakatupu 'e he huhu ta'ofi mahaki pipihi ha lavea lahi 'aupito pe mate.

'Oku fai 'a hono siofi 'o e malu mo e hao ko ia 'o e ngaahi huhu ta'ofi mahaki pipihi. Ki ha fakamatala 'oku lahi angé 'a'ahi ki he: www.cdc.gov/vaccinesafety/.

5 Fēfē leva kapau 'e fu'u tōtu'a 'a e uesia fakatu'utamaki ho sino?

Ko e hā 'a e me'a 'oku fiema'u ke u fekumi ki ai?

Fekumi ki ha fa'ahinga me'a 'oku ke hoha'a ki ai, 'o hangē ko ha faka'ilonga 'o ha 'alēsiki lahi mo fakatu'utamaki, mofi lahi 'aupito, pe ko ha fa'ahinga 'ulungaanga 'oku 'ikai anga maheni.

Ngaahi faka'ilonga 'o ha 'alesiki fakatu'utamaki lava ke kau ai 'a e haivi (kula, pupula mo e veli 'a e kilí), pupula 'a e fofongá pea mo e fo'i mongá, faingata'a 'a e manavá, vave e tā 'o e mafú, ninimo mo e tā vaivaia. Ko e ngaahi me'a ni 'oku anga maheni 'a enau hoko 'i ha ngaahi miniti ki ha ngaahi houa mei he hili 'a e huhu ta'ofi mahaki pipihi.

Ko e hā 'a e me'a 'oku totonu ke u fai?

'Okapau te ke pehé ko ha uesia faka-'alesiki fakatu'utamaki pe ko ha fakatamaki kehe 'oku 'ikai ke toe ala toloi, telefoni ki he 9-1-1 pe ko ho' o feinga ki he falemahaki ofi tahá. Pea ka 'ikai, telefoni ki ho' o toketaá.

Ka hili e ngaahi uesia ko eni , kuo pau ke lipooti ia ki he Sisitemi pe Va'a 'oku nau tali 'a e ngaahi launga ki he uesia kovi mei he huhu ta'ofi mahaki Pipihi pe VAERS. 'Oku totonu ke faile 'a e lipooti ko 'eni 'e ho' o toketaá, pe ko ho' o faile pē ia 'e koe 'o fakafou 'i he uepisaiti 'a e VAERS 'i he www.vaers.hhs.gov, pe ko ho' o telefoni ki he fika ko e **1-800-822-7967**.

'Oku 'ikai ke fai 'e he VAERS ia ha fale'i fakafaito' o.

6

Ko e Polokalama Fakafonua ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea tupu mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi (VICP)

Ko e Polokalama Fakafonua ko ia ki hono Totongi Huhu'i 'o e Lavea mei he Huhu Ta'ofi Mahaki Pipihi (VICP) ko e polokalama ia kuo fokotu'u ke ne huhu'i fakapa'anga 'a e kakai na'a nau lavea mei ha ngaahi huhu ta'ofi mahaki pipihi.

Ko kinautolu ko ia 'oku nau tui na'e fakalavea'i kinautolu 'e ha huhu ta'ofi mahaki pipihi 'e malava ke nau ako felāve'i pea mo e polokalama pea mo e anga ko ia hono faile ha 'eke 'aki ha'o telefoni ki he **1-800-338-2382** pe ko ha'o 'a'ahi ki he uepisaiti 'a e VICP 'i he www.hrsa.gov/vaccinecompensation. 'Oku fakangatanga pē 'a e taimi ke faile ai ha 'eke ki ha totongi huhu'i.

7

'E lava fēfē ke u toe 'ilo lahi ange?

- 'Eke ange ki he tokotaha 'oku ne fale'i fakafaito' o ko é. Ko ia te ne 'oatu kiate ko e 'a e kotoa 'o e fo'i polokalama huhu ta'ofi mahaki pipihi pe te ne fokotu'u atu ha ngaahi ma'uga fakamatala kehe.
- Telefoni ki ho' o potungāue mo'ui fakakoló pe fakasiteiti.
- Fetu'utaki ki he Ngaahi Senitā ki hono Pule'i mo Faka'ehi'ehi mei he Mahaki (CDC):
 - Telefoni ki he **1-800-232-4636 (1-800-CDC-INFO)** pe ko ho'o
 - 'A'ahi ki he uepisaiti 'a e CDC 'i he www.cdc.gov/hpv

Vaccine Information Statement HPV Vaccine

12/02/2016 Tongan

42 U.S.C. § 300aa-26

Translation provided by Hawaii Department of Health

Office Use Only

